בְּתוֹךְ הַנַּחַל

דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים, מְעִירִים וּמְחַזְּקִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר **בְּתוֹךְ הַנַּחַל** נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה נִמְצָאִים, וּמִתּוֹךְ נַחַל קָדוֹשׁ זֶה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת עַם יִשְׂרָאֵל הַצְּמֵאִים, שֶׁנִּשְׁמְעוּ עַל־יְדֵי הָאִי״שׁ אֲשֶׁר עַל הָעֵדָה, כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, חִיּוּת נַפְשֵׁנוּ, רֹאשׁ חֲבוּרָתֵנוּ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב הָרַה״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט״א

לֵיל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שְׁלַח תשפ״ד

דִּבֵּר מוֹ״ר שְׁלִיט״א דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים בְּעִנְיְנֵי הַפָּרָשָׁה הַמְּאִירִים

***

פָּתַח וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיט״א: שַׁבַּת־קֹדֶשׁ **פָּרָשַׁת שְׁלַח**, בָּהּ מִתְגַּלֶּה עֹצֶם קְדֻשַּׁת־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּכָל הַמַּעֲשֶׂה עִם הַמְרַגְּלִים, שֶׁלְּכְאוֹרָה הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל כָּל הָעִנְיָן שֶׁכָּתוּב 'שְׁלַח לְךָ' וְאוֹמֵר רַשִׁ״י: 'לְדַעְתְּךָ', וְכֵן אַחַר־כָּךְ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ מוֹסִיף לְיהוֹשֻׁעַ אֶת הָאוֹת יו״ד, וּמְבָרְכוֹ 'יְ״ה יוֹשִׁיעֲךָ מֵעֲצַת הַמְרַגְּלִים', וּמַהוּ שֶׁאוֹמֵר לָהֶם 'וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה הִוא' - וְכִי יֶשְׁנוֹ סָפֵק בָּעִנְיָן? וּמַהוּ שֶׁלְּכְאוֹרָה מְבַקֵּשׁ מֵהֶם לִבְחֹן מַה מַּנַּח בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל? בְּוַדַּאי כָּל הָעִנְיָן טָעוּן הֶסְבֵּר, וְעָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן מַה הַלִּמּוּד הַנִּפְלָא הַטָּמוּן בָּזֶה לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה.

רַבֵּנוּ זַ״ל מְגַלֶּה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א', סִימָן קנה), **שֶׁבְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל** הָאָדָם זוֹכֶה לַעֲנָוָה וְשִׁפְלוּת, וּמוּבָא מְצַדִּיקִים שֶׁזֹּהוּ אֶרֶץ 'כְּנַעַן' - לְשׁוֹן 'הַכְנָעָה', שֶׁזּוּ בֶּאֱמֶת עִקַּר הָעֲבוֹדָה שֶׁל הָאָדָם בִּימֵי חַיָּיו - שֶׁיִּזְכֶּה לְבַטֵּל וְלַעֲקֹר מֵעַצְמוֹ אֶת מִדַּת הַיֵּשׁוּת, שֶׁיִּפְסִיק עִם כָּל הַגַּאֲוָה וְהַהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁלּוֹ, וְיִהְיֶה עָנָיו וְשָׁפֵל בֶּאֱמֶת, וְיַכִּיר הֵיטֵב אֶת מְקוֹמוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת, כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֶת מִדַּת הַגַּאֲוָה וְיֵשׁוּת - מִזֶּה נוֹבֵעַ כָּל הַדְּבָרִים הַשְּׁלִילִיִּים בִּימֵי חַיָּיו, וּמַה שֶּׁקָּשֶׁה לוֹ בִּשְׁלוֹם־בַּיִת וְחִנּוּךְ יְלָדָיו וְעִם חֲבֵרָיו, הַכֹּל נוֹבֵעַ מִמִּדַּת הַגַּאֲוָה, שֶׁהִיא מִדָּה מְגֻנָּה וּגְרוּעָה מְאֹד, וְזוֹ עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל הָאָדָם - שֶׁיַּעֲקֹר אֶת זֶה מֵעַצְמוֹ, וַיִּתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: **"רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּזַכֶּה אוֹתִי לְהַכְנָעָה וַעֲנָוָה בֶּאֱמֶת! שֶׁלֹּא אֶתְגָּאֶה וְלֹא אֶעֱשֶׂה יֵשׁוּת מֵעַצְמִי כְּלָל וּכְלָל!"**.

מֵאִידָךְ, **רַבֵּנוּ** זַ״ל מְלַמְּדֵנוּ, שֶׁבְּעִנְיְנֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם - הָאָדָם מָכְרָח אֶת מִדַּת הַגַּאֲוָה, וְרַבֵּנוּ מְגַלֶּה אֶת זֶה בַּתּוֹרָה הָאֲחֲרוֹנָה בְּלִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן (חֵלֶק ב', סִימָן קכה), שָׁם מֵבִיא **רַבֵּנוּ** אֶת הַפָּסוּק (דברי הימים ב יז, ו) "וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ בִּדַרְכֵי ה'", שֶׁבְּעִנְיַן עבודת הַשֵּׁם צָרִיךְ שֶׁיִּקָּיֵם "וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ", וְלֹא שֶׁאָדָם יִהְיֶה שָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ - מִי אֲנִי וּמָה אֲנִי... שֶׁבְּעֶצֶם זוֹהִי תַּכְלִית הַגַּאֲוָה, כְּשֶׁאָדָם אוֹמֵר 'מַה כְּבָר שָׁוָה הָעֲבוֹדָה שֶׁלִּי וּמִי אֲנִי בִּכְלָל', זוֹהִי **תַּכְלִית הַגַּאֲוָה!** זֶה אוֹלַי נִרְאֶה כְּמוֹ אָדָם עָנָיו מְאֹד... אֲבָל בֶּאֱמֶת זוֹ "גַּאֲוָה וְיֵשׁוּת" מַמָּשׁ! לָמָּה? כִּי אַתָּה עוֹשֶׂה מְצִיאוּת מֵעַצְמְךָ - שֶׁאַתָּה 'מַשֶּׁהוּ', וְלָכֵן אַתָּה עֹכְשָׁו אוֹמֵר "מִי אֲנִי בִּכְלָל"... אֲבָל אָדָם צָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וְלָדַעַת שֶׁהוּא 'אַיִן' מַמָּשׁ, וְיַחַד עִם זֹאת - לָדַעַת שֶׁכָּל עֲבוֹדָה שֶׁלּוֹ חֲשׁוּבָה מְאֹד לְמַעְלָה, וְיִהְיֶה גֵּאֶה עִם זֶה, וְיִתְפָּאֵר בָּזֶה!

וְרַבֵּנוּ מֵבִיא שָׁם אֶת מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בַּתְּפִלָּה: "מָה אָנוּ מָה חַיֵּינוּ" וְכוּ' - שְׁמוֹנָה פְּעָמִים חוֹזְרִים וְאוֹמְרִים "מִי אֲנַחְנוּ" [ד' פְּעָמִים לְמַעְלָה, ד' פְּעָמִים לְמַטָּה, בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, מִמַּטָּה לְמַעְלָה וּמִמַּעְלָה לְמַטָּה], **אֲבָל** לֹא נִשְׁאָרִים עִם זֶה וְזֶהוּ... אֶלָּא מִיָּד אוֹמְרִים: **"אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ, בְּנֵי אַבְרָהָם אוֹהֲבֶךָ"** - אֲנַחְנוּ בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב! אֲנַחְנוּ בָּנִים שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ! וַאֲנַחְנוּ גֵּאִים בָּזֶה בְּגַאֲוָה דִּקְדֻשָּׁה!

וְהִנֵּה, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּוַדַּאי זָכָה לְמִדַּת הָעֲנָוָה וְהַשִּׁפְלוּת בִּשְׁלֵמוּת, וְכִדְאִיתָא בַּפָּרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת: **"וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה"** - מֹשֶׁה רַבֵּנוּ זָכָה לִהְיוֹת הֶעָנָיו יוֹתֵר מִכָּל אָדָם אַחֵר! וְעַל־כֵּן אוֹמֵר רַשִׁ״י: 'שְׁלַח לְךָ' - 'לְדַעְתְּךָ', הַיְנוּ שֶׁאֵלּוּ הַמְרַגְּלִים יִכָּנְסוּ עַתָּה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְיִרְאוּ אֶת גֹּדֶל מִדַּת הַשִּׁפְלוּת שֶׁיֵּאִיר בָּהּ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָאִיר בָּהֶם קְדֻשַּׁת־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא קְדֻשַּׁת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ - עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת, וְזֶהוּ "לְדַעְתְּךָ" - 'לְדַעְתְּךָ' דַּיְקָא, הַיְנוּ הַדַּעַת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, תַּכְלִית הָעֲנָוָה וְהַשִּׁפְלוּת, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ בְּתוֹרָה קכ״ט, שֶׁקְּדֻשַּׁת־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וּקְדֻשַּׁת הַצַּדִּיק הַיְנוּ הַךְ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם "וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ 'מַה' הִוא" - תִּרְאוּ אֵיךְ שֶׁבְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מֵאִיר בְּיוֹתֵר מִדַּת הַ"מָּה" - בְּטוּל וְשִׁפְלוּת, וְאֵיךְ שָׁשָׁם זוֹכִים לִקְנוֹת זֹאת בִּשְׁלֵמוּת.

אַךְ אֵיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, שֶׁשִּׁשְׁגֶּגֶת הַמְרַגְּלִים הָיְתָה, כִּי הֵם רָאוּ אֵיךְ שֶׁבְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מֵאִיר אוֹר כָּל־כָּךְ גָּדוֹל, וְיֵשׁ בָּהּ

מִדַּת הַבִּטּוּל וְהַהַכְנָעָה בִּשְׁלֵמוּת, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁיִּכָּנְסוּ לָאָרֶץ - הֵם כְּבָר לֹא יִהְיוּ "רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל", וְתִתְבַּטֵּל מַנְהִיגוּתָם, מֵרֹב הָאוֹר שֶׁיֵּשׁ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ לְדַרְגּוֹת גְּדוֹלוֹת, וְלָכֵן הוֹצִיאוּ דִבָּה עַל הָאָרֶץ.

וְהִנֵּה, תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַגָּדוֹל שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ - יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן - בְּוַדַּאי זָכָה גַּם־כֵּן לְמִדַּת הָעֲנָוָה וְהַשִּׁפְלוּת בְּשְׁלֵמוּת, כִּי הֲלֹא הוּא הָיָה הַתַּלְמִיד הַנֶּאֱמָן שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וּבְוַדַּאי קִבֵּל מִמֶּנּוּ זֹאת בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁזֶּה רָמוּז בְּתוֹךְ שְׁמוֹ - יְהוֹשֻׁעַ "בִּן נוּן", וְרַבֵּנוּ מְגַלֶּה בְּתוֹרָה א׳: נ׳ זֶה הַמַּלְכוּת, עִנְיַן שֶׁל הַלְבָּנָה - "דְּלִית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם", עִנְיַן שֶׁל בִּטּוּל וְשִׁפְלוּת אֲמִתִּית, זֶה הָיָה יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן.

וְהִנֵּה עַתָּה, כְּשֶׁשּׁוֹלֵחַ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת הַמְרַגְּלִים לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ יָרֵא שֶׁמָּא תַּלְמִידוֹ הֶחָבִיב יִמָּשֵׁךְ אַחֲרֵיהֶם גַּם־כֵּן מֵרֹב עַנְוְתָנוּתוֹ הָעֲצוּמָה, כִּי יִרְאֶה שָׁרָב הַצִּבּוּר כָּךְ אוֹמְרִים, אָז אוּלַי בֶּאֱמֶת אַכְנִיעַ עַצְמִי וְלֹא אוֹמַר אֶת דַּעְתִּי וְכוּ׳, וְהָיָה אֵיזֶה חֵשֶׁשׁ שֶׁמָּא יִמָּשֵׁךְ אַחֲרֵיהֶם דַּיְקָא מֵרֹב הָעֲנָוָה שֶׁלּוֹ, וְעַל־כֵּן הוֹסִיף לוֹ אֶת דַּיְקָא אֶת הָאוֹת יו״ד וּבָרְכוֹ "יְ״הֹ״ יוֹשִׁיעֲךָ מֵעֲצַת מְרַגְּלִים, כִּי אִיתָא בִּדְבָרֵי הָאֲרִיזַ״ל: ׳נַאֲוָה׳ בְּגִימַטְרִיָּא י״ה, כִּי הַמִּתְגָּאֶה פּוֹגֵם בְּשֵׁם קָדוֹשׁ זֶה, וְתִקּוּנוֹ - לְכַוֵּן זֹאת בִּטְבִילַת מִקְוֶה. וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁבֵּרְכוֹ מֹשֶׁה יְ״הֹ יוֹשִׁיעֲךָ - הֵינוּ שֶׁנָּתַן בּוֹ אָז ׳נַאֲוָה׳ דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁלֹּא יִתְפַּעֵל אֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה הַיָּחִיד - מִלְּבַד כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה - שֶׁלֹּא אוֹחֵז כְּמוֹתָם, אַל יִתְפַּעֵל מֵהֶם, וְלֹא יַחְשֹׁשׁ מֵרֹב שִׁפְלוּתוֹ מִלֵּילֵךְ לֹא בַּעֲצָתָם הָרָעָה, אֶלָּא יֵאָזֵר עַצְמוֹ עִם נַאֲוָה דִּקְדֻשָּׁה, וְיִזְכֶּה לְהִוָּשַׁע מֵעֲצַת הַמְרַגְּלִים.

וְאָמְרוּ צַדִּיקִים, דְּהִנֵּה כְּתִיב בְּפָרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד" וגו׳, וּבְדֶרֶךְ־כְּלָל כּוֹתְבִין ׳עָנָיו׳ עִם יו״ד, וְכָאן חָסֵר יו״ד, וְהָעִנְיָן כִּי לָקַח הַיו״ד מִשָּׁם - וְשָׁמָּה אֵצֶל יְהוֹשֻׁעַ, וּבֵרְכוֹ "יְ״הֹ יוֹשִׁיעֲךָ" וְכוּ׳, וְעַל־פִּי הָאָמוּר זֶה מוּבָן מְאֹד, כִּי הָעִנְיָן שֶׁל לְקִיחַת הַיו״ד מִן ׳עָנָיו׳ - הוּא חִסָּרוֹן בַּעֲנָוָה לְכְאוֹרָה, אַךְ זֶה מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ אֵצֶל יְהוֹשֻׁעַ - גַּאֲוָה דִּקְדֻשָּׁה, וְעַל־כֵּן דַּיְקָא אוֹתָהּ הַיו״ד נוֹסְפָה לוֹ לִשְׁמוֹ, וּבִזְכוּתָהּ נִצַּל מִן עֲצַת הַמְרַגְּלִים.

וְהִנֵּה אִיתָא דְּבַר־פֶּלֶא בְּתַרְגּוּם יוֹנָתָן עַל פָּסוּק זֶה - "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ", אוֹמֵר הַתַּרְגּוּם: **׳וּכְדֵי חֲמָא מֹשֶׁה עַנְוְתָנוּתֵיהּ קָרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ**׳, וְיֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה שִׁיטוֹת מָה הַכַּוָּנָה ׳עַנְוְתָנוּתֵיהּ׳ - הַאִם הָעֲנָוָה שֶׁל מֹשֶׁה אוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ, אַךְ עַל־פִּי הָאָמוּר יְכוֹלִין לְהָבִין זֹאת הֵיטֵב: **׳וּכְדֵי חֲמָא מֹשֶׁה עַנְוְתָנוּתֵיהּ**׳ שֶׁל תַּלְמִידוֹ יְהוֹשֻׁעַ, כַּמָּה הוּא עָנָו אֲמִתִּי, וְאֵיךְ שֶׁהוּא שָׁלֵם בְּמִדַּת הַבִּטּוּל וְהַשִּׁפְלוּת, וְחָשַׁשׁ שֶׁמָּא מֵחֲמַת זֶה לֹא תִּתְנַגֵּד דַּעְתּוֹ לַעֲצָתָם הָרָעָה שֶׁל הַמְרַגְּלִים, כִּי יַחְשֹׁב מַדּוּעַ לוֹ לִהְיוֹת נֶגֶד כֻּלָּם, וַהֲרֵי כָּל־כָּלוֹ מָלֵא בְּשִׁפְלוּת אֲמִתִּית, עַל־כֵּן ׳קָרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ׳ - כִּי הוֹסִיף לוֹ אֶת הַיו״ד שֶׁנִּטַּל מֵהַמִּלָּה ׳עָנָיו׳, כִּי יֵשׁ עִנְיַן שֶׁל נְטִילַת הָעֲנָוָה, וְשָׁם בּוֹ הַיו״ד וּבֵרְכוֹ יְ״הֹ יוֹשִׁיעֲךָ - הִכְנִיס בּוֹ אֶת מִדַּת גַּאֲוָה דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהִיא גִּימַטְרִיָּא יְ״הֹ כַּנַּ״ל, וּבְכָךְ זָכָה לְהִנָּצֵל מֵעֲצַת הַמְרַגְּלִים, וְלֹא רַק שֶׁלֹּא חָל עָלָיו הָעִנְיָן שֶׁל הַמְרַגְּלִים - שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לָאָרֶץ, אֶלָּא אַדְרַבָּה! הוּא זֶה שֶׁהִכְנִיס אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וּבְכָךְ זָכָה אוֹתָם בְּמִדַּת הַהַכְנָעָה וְהָעֲנָוָה בִּשְׁלֵמוּת, דַּיְקָא מִן הַכֹּחַ שֶׁל רַבּוֹ - שֶׁהִכְנִיס בּוֹ אֶת מִדַּת גַּאֲוָה דִּקְדֻשָּׁה.

וְכֵן כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה, אַף שֶׁלֹּא קִבֵּל כָּזֹאת בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת מֵרַבּוֹ מֹשֶׁה - הוּא לֹא בָּרַח... הוּא לֹא הִתְיָאֵשׁ! וּמֶה עָשָׂה? הָלַךְ לְקִבְרֵי אָבוֹת וְהִתְפַּלֵּל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נוֹשַׁע אַף הוּא. וְהוּא לְמוּד עַל מַעֲלַת קִבְרֵי צַדִּיקִים, כַּמָּה נִפְלָא שֶׁאָדָם זוֹכֶה לֵילֵךְ עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים, וּמְסֻגָּל מְאֹד לְקַבָּלַת הַתְּפִלּוֹת [וְכַמְבֹאָר הָרְבֵּה בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל], וְגַם הוּא לְמוּד לָאָדָם, שֶׁאֲפִלּוּ אִם הַצַּדִּיק לֹא בֵּרַךְ אוֹתָךְ - בְּגָלַל זֶה בּוֹרְחִים?!... זֹאת רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁיֵּשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁלֹּא קִבְּלוּ כָּל־כָּךְ אֶת תְּשׁוּמֶת הַלֵּב שֶׁצִּפּוּ, וְהַצַּדִּיק לֹא בְּדִיּוּק הִתַּיְחֵס אֲלֵיהֶם וְכוּ׳, אָז בּוֹרְחִים... הוֹלְכִים... נִפְגָּעִים... לֹא־כֵן כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה, הוּא רָאָה שֶׁהוּא לֹא זָכָה כְּמוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן - הוּא הוֹלֵךְ לְקִבְרֵי הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, הוּא מְסַפֵּר לָהֶם: **"הִנֵּה לֹא זָכִיתִי לְקַבֵּל אֶת בִּרְכַּת הָרַבִּי, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם - אַתֶּם תִּפְעֲלוּ בַּעֲבוּרִי! תְּזַכּוּ אוֹתִי לְהִנָּצֵל מֵאוֹתָם שֶׁלֹּא מְבִינִים מַהִי קְדֻשַּׁת־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, מָה טָמוּן בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וּמַהִי מַעֲלָתָהּ, תְּזַכּוּ אוֹתִי לִישׁוּעָה!"**... וְאָכֵן גַּם הוּא קִבֵּל מַתָּנָה - חֵלֶק נִכְבָּד בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וְזָכָה לְהִנָּצֵל גַּם הוּא מֵעֲצַת הַמְרַגְּלִים.

אֵלּוּ הֵם הַלְמוּדִים הַנִּפְלָאִים הַטְּמוּנִים בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, כַּמָּה אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁאָמְנָם עִקַּר גְּדוֹל בְּחַיָּיו הוּא מִדַּת הַהַכְנָעָה וְהַשִּׁפְלוּת, אֲבָל יַחַד עִם זֹאת - "וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ בְּדַרְכֵי ה׳", וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם - אַל יֹאמַר "מִי אֲנִי וּמָה אֲנִי" וְכוּ׳, אֶלָּא יִתְפָּאֵר בַּעֲבוֹדָתוֹ וְיֵדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחוֹת עֲצוּמִים לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים גְּדוֹלִים מְאֹד.

קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, מַדְפִּיס בְּאֵילּוּ סִדּוּרִים לָשׁוֹן שֶׁל תְּפִלָּה: **׳מִי אָנֹכִי שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא קֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא׳**, וּמוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל לֹא הָיָה נִיחָא דַּעְתּוֹ מֵהַלָּשׁוֹן הַזֹּאת, כִּי מָה הַכַּוָּנָה "מִי אָנֹכִי"? הֲלֹא אַתָּה בֵּן יָחִיד לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ וּמַצֶּפֶה לִשְׁמֹעַ אֶת הַקּוֹל שֶׁלְּךָ! **כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת - כֵּן! אֲנִי מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לִשְׁמוֹעַ אֶת קוֹלִי! וְלֹא לְהַחְלִישׁ דַּעְתּוֹ "מִי אָנֹכִי" - ׳מִי אֲנִי כְּבָר׳... תֵּדַע אֶת כֹּחַ הַתְּפִלָּה שֶׁבְּךָ!**

יְזַכֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהַחְדִּיר לְמוּדִים אֵלּוּ בְּתוֹכֵנוּ, וְנִזְכֶּה תָּמִיד לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הַצַּדִּיקִים, וּנְקַבֵּל מֵהֶם קְדֻשַּׁת־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלֵמוּת, מִדַּת הָעֲנָוָה וְהַשִּׁפְלוּת, מִדַּת הַגַּאֲוָה דִּקְדֻשָּׁה, וְנִזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וּמְאֻשָּׁרִים בְּזֶה הָעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן!